

Vargen värderas högre än samerna

Politiken har tagit tydlig ställning mellan rovdjur och samer. Riksdagens tydliga mål för rovdjursbestånden, i kombination med en total avsaknad av engagemang och viljeinriktning för rennäringen, gör att samiska intressen ständigt får stryka på foten. Det är uppenbart att vargministern, Lena Ek, vunnit över sameministern, Eskil Erlandsson. Följden är att över hälften av de renar som varje år ska gå till renköttproduktion, det vill säga över hälften av den årliga tillväxten i renhjorden, uteblir på grund av rovdjur. Den yttersta konsekvensen av dagens politik är en pågående utarmning av den samiska kulturen - en kultur som är helt beroende av en fungerande och hållbar rennäring.

Inom kort presenterar Sametinget sin del av ett regeringsuppdrag vars syfte är att definiera hur stora rovdjursangrepp rennäringen kan tåla. I den föreslås att högst fem procent av renarna ska få rivas av rovdjur inklusive de skador som drabbar samebyar vid sommarbete i Norge. Om samebyn är utsatt för andra stora påfrestningar ska detta reduceras ytterligare. Givetvis måste skadorna ersättas fullt ut.

Sametingets rapport konstaterar att den viktigaste samiska näringen just nu lider mer än någonsin på grund av de skador som rovdjuren orsakar rennäringen. Det är ingen tvekan om att rennäringens framtid står på spel. Riksdagen har satt upp väldefinierade mål för antalet rovdjur och deras utbredning i Sverige, men tyvärr utan analys av om det är möjligt att uppnå. Samtidigt saknas helt motsvarande mål när det gäller rennäringen. Mer än hälften av rovdjuren finns i renskötselområdet. All forskning på området visar att dagens rovdjurstam i norra Sverige lever i huvudsak på renar, som är tamdjur och renägarnas boskap.

Det totala politiska ointresset för samernas huvudnäring gör att rovdjurspolitiken i dag är helt överordnad de samiska intressena. Om ingenting drastiskt sker kommer rovdjurspolitiken också i fortsättningen att formuleras utan hänsyn till dess konsekvenser för rennäringen och det samiska folket. Rennäringen ligger i dag på gränsen till att inte kunna upprätthålla renstammen och ekonomin är körd i botten i de flesta renskötsel företag.

Om rennäringen går förlorad drabbar det även rovdjuren i slutänden när underlaget i form av renar inte längre finns.

För närvarande dödar rovdjuren årligen cirka 25 procent av renstammen. Genom att riva livdjur och potentiella slaktdjur ödelägger rovdjuren varje år över hälften av renägarnas potentiella produktion av renkött. Det motsvarar ett produktionsbortfall på mer än 2 000 ton av den svenska rennäringens produktionspotential på drygt 4 000 ton, givet det tillåtna renantalet på 280 000 djur.

Detta ersätts av staten med cirka 65 miljoner kronor, vilket utgör mindre än hälften av den direkta produktionsförlusten i rennäringen.

Många myter cirkulerar kring renägarnas rovdjursersättningar. I själva verket ligger statens ersättningar alltså inte ens i närheten av skadans faktiska nivå. Till detta kommer de avsevärda ökade

driftskostnader som rovdjuren förorsakar i renskötseln och de mycket stora uteblivna intäkterna i förädlingsledet.

I stort sett alla renskötsel företag går i dag med förlust på grund av rovdjuren och allt fler renskötande samer ligger på konkursgränsen. Från allt fler samebyar hörs nödrop om att verksamheten även biologiskt befinner sig farligt nära en kollaps. Det skulle vara helt oacceptabelt och ohållbart för vilken annan näring som helst att varje år förlora en fjärdedel av sin produktionsbas och över hälften av produktionen - inte alls bara för renskötande samer. Renskötarna möter dessutom kontinuerligt rovdjursrivna renar som de kan identifiera som sina egna. De psykiska lidanden allt detta orsakar och som renskötarna lämnas ensamma att hantera borde vara lätt att förstå.

Renköttet är en småskalig, ekologisk och närproducerad råvara som efterfrågas alltmer, inte minst bland storstadsbor och på restauranger. Rennäringen har ingen möjlighet tillgodose det när mer än hälften av köttet försvinner på grund av rovdjur.

Det är tragiskt att se hur rennäringen som bärare av ett nationellt och unikt kulturarv trots alla internationella åtaganden negligeras från politiskt håll. Särskilt påtagligt blir det när man ställer den i relation till rovdjurens status. Till och med K-märkta byggnader åtnjuter högre bevarandestatus än den samiska kulturen! Men så sant - de är ju inte samiska. Samerna och renägarna är inte ute efter att utrota rovdjuren. I stället söker man samexistens mellan rennäringen och rovdjuren på en nivå som näringen kan klara. Att rennäringen till skillnad från andra tamdjursnäringar föreslår toleransnivån fem procent är ett uttryck för detta, men skadan måste givetvis ersättas fullt ut i likhet med andra tamdjursnäringar.

Den nuvarande politiken med den positiva särbehandlingen av rovdjuren på bekostnad av renägarna och samerna måste upphöra. Det är dags för ministern med ansvar för rennäring och samiska frågor, Eskil Erlandsson, att sätta ned foten i denna fråga internt i regeringen och i sitt parti. I annat fall är det snart för sent.

Jörgen Jonsson, Ordf. Samernas riksförbund; Kurt Alanentalo, Ordf. Koncessionssamebyarnas intresseförening; Mirja Lindberget, Utredare Sametinget; Öje Danell, Professor em. i renskötsel; Samtliga ordförande i Sveriges 51 samebyar